

Učiteljski poklic zahteva visoko izobraženega in pedagoško kompetentnega strokovnjaka

prof. dr. Marjeta Kovač¹ in prof. dr. Gregor Jurak¹

¹ Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport

V prispevku pojasnujemo, kakšne so zahteve za učiteljski poklic v slovenskem vzgojno-izobraževalnem sistemu. Učitelj je strokovnjak z bogatimi pedagoškimi znanji, ki lahko kompetentno izobražuje mlade generacije. Poleg univerzitetne izobrazbe pedagoške smeri pa mora učitelj obvladati tudi slovenski knjižni jezik in opraviti strokovni izpit.

Izobrazba zagotavlja, da je učitelj strokovnjak na svojem strokovnem področju

V Sloveniji je učiteljevo delo v vzgoji in izobraževanju mogoče le z ustrezno **izobrazbo pedagoške smeri**. Raven zahtevane izobrazbe določa krovni Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja.¹

Izobrazba pomeni

- a) **končan javnoveljavni izobraževalni program** (3. člen Pravilnika o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole² in 3. člen Pravilnika o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnih programih gimnazije³ (Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v poklicnem in strokovnem izobraževanju⁴ ne navaja definicije, kaj je izobrazba) in
- b) pridobljen **strokovni naslov** v skladu z Zakonom o strokovnih in znanstvenih naslovih.⁵

Področje športne vzgoje: *Oseba, ki je končala štiriletni univerzitetni pedagoški študijski program Športna vzgoja (program je potekal na Fakulteti za šport Univerze v Ljubljani do 30. septembra leta 2016), je po uspešno končanem programu pridobila naslov **profesor športne vzgoje**, oseba, ki konča magistrski študijski program Športna vzgoja, pa pridobi naslov **magister profesor športne vzgoje**.*

Visoke zahteve glede izobrazbe za učitelje v osnovni šoli

Evropske države zahtevajo za učitelje v osnovni šoli končano univerzitetno izobrazbo ali prve ali druge bolonjske stopnje⁶. V Sloveniji so zahteve glede izobrazbe učiteljev visoke; z bolonjsko prenovo lahko na vseh stopnjah šolanja poučujejo le učitelji, ki so zaključili javno veljavni petletni izobraževalni program. S tem zagotavljamo visoko izobražene strokovnjake, ki se znajo in se bodo tudi v prihodnje znali soočati z izzivi sodobnega sveta.

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja¹ navaja, da mora imeti **učitelj v osnovni šoli** (94. člen zakona):

- a) izobrazbo **ustrezne smeri**, pridobljeno po študijskih programih za pridobitev izobrazbe **druge stopnje** (torej končan drugostopenjski bolonjski študijski program, v primeru poučevanja predmeta šport so to učitelji z nazivom magister profesor športne vzgoje, do vključno 5. razreda pa magister profesor razrednega pouka) **oziroma raven izobrazbe**, pridobljene po študijskih programih, ki v skladu z zakonom ustreza izobrazbi druge stopnje (*štiriletni predbolonjski univerzitetni študijski programi športne vzgoje oziroma razrednega pouka za poučevanje do vključno 5. razreda*) in
- b) **pedagoško izobrazbo** (ki jo imajo vsi, ki so končali študijske programe pedagoških smeri). Če učitelj ni končal programa pedagoške smeri, mora opraviti program pedagoško-andragoške dokvalifikacije.
- c)

Posebnost je **drugi učitelj v prvem razredu**. Ta ima lahko tudi le:

- a) izobrazbo, pridobljeno s študijskim programom za pridobitev izobrazbe **prve stopnje** oziroma raven izobrazbe, pridobljene po študijskih programih, ki v skladu z zakonom ustreza izobrazbi prve stopnje ustrezne smeri (to so lahko vzgojitelji, v primeru študija športne vzgoje pa pomeni to dokončano prvo stopnjo študijskega programa športne vzgoje⁷), in
- b) **pedagoško izobrazbo**.

Učitelj v **oddelkih podaljšanega bivanja** je lahko, kdor izpolnjuje pogoje za učitelja ali svetovalnega delavca. To pomeni, da lahko *vsak učitelj športne vzgoje (z nazivom profesor športne vzgoje oziroma magister profesor športne vzgoje) poučuje tudi v podaljšanem bivanju*.

Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole² v prehodni in končni določbi (8. člen) pa omogoča še naprej opravljanje dela tudi učiteljem, ki so do uveljavitve tega pravilnika izpolnjevali z zakonom in drugimi predpisi določene pogoje za opravljanje vzgojno-izobraževalnega dela v izobraževalnem programu osnovne šole (torej tudi učiteljem, ki so končali višješolski študijski program športna vzgoja in imajo naslov predmetni učitelj telesne vzgoje).

Zahteve glede izobrazbe za učitelje v srednji šoli

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja¹ zahteva za učitelje splošnoizobraževalnih predmetov (kamor sodi športna vzgoja) v gimnaziji (97. člen zakona) in v drugih srednješolskih programih (96. člen) enako stopnjo izobrazbe, kot je navedena za osnovnošolske učitelje.

Vsi učitelji morajo poleg izobrazbe obvladati slovenski knjižni jezik in opraviti strokovni izpit

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja¹ navaja tudi (92. člen), da morajo učitelji poleg ustrezne izobrazbe

- a) obvladati **slovenski knjižni jezik** (isti člen navaja tudi, da se znanje slovenskega knjižnega jezika preverja pri strokovnem izpitu, pri učiteljih, ki niso diplomirali na slovenskih univerzah, pa se znanje slovenskega knjižnega jezika preverja ob prvi namestitvi) in
- b) imeti **opravljen strokovni izpit**⁸.

Posebni pogoji za učitelje na narodno mešanih območjih

V vrtcih oziroma šolah na narodno mešanih območjih, ki se ustanovijo za dvojezično vzgojo in izobraževanje in za vzgojo in izobraževanje v jeziku narodne skupnosti, morajo imeti strokovni delavci izobrazbo, določeno s krovnim zakonom¹ in drugimi predpisi²⁻⁴, opravljen strokovni izpit⁸ ter izpolnjevati druge pogoje v skladu s posebnimi predpisi (znanje jezika narodnih manjšin).

Viri:

¹ Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 65/09 – popr., 20/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 47/15, 46/16, 49/16 – popr., 25/17 – ZVaj, 123/21, 172/21 in 207/21). Dostopno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO445>.

² Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnem programu osnovne šole (Uradni list RS, št. [109/11](#), [10/12](#), [92/12](#), [49/13](#) in [75/15](#)). Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV10943>

³ Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v izobraževalnih programih gimnazije (Uradni list RS, št. [75/15](#)). Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV12514>

⁴ Pravilnik o izobrazbi učiteljev in drugih strokovnih delavcev v poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. [48/11](#) in [92/12](#)). Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV10817>

⁵ Zakon o strokovnih in znanstvenih naslovih (Uradni list RS, št. 61/06). Dostopno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4294>

⁶ Teacher Education in Europe. An ETUCE Policy Paper. (2008). Dostopno na: https://www.csee-etuice.org/images/attachments/ETUCE_PolicyPaper_en.pdf

⁷ »Univerzitetni študijski program prve stopnje Športna vzgoja«. Dostopno na: <https://www.fsp.uni-lj.si/studij/uni-1-stopnja/sportna-vzgoja/>

⁸ Pravilnik o strokovnem izpitu strokovnih delavcev na področju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 23/06, 81/07, 105/08, 38/14 in 64/15). Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV6698>